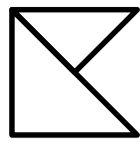

SPLASH
TWEEMAANDELIJKS
NR 1 - SEPTEMBER-NOVEMBER 2020

KANAL

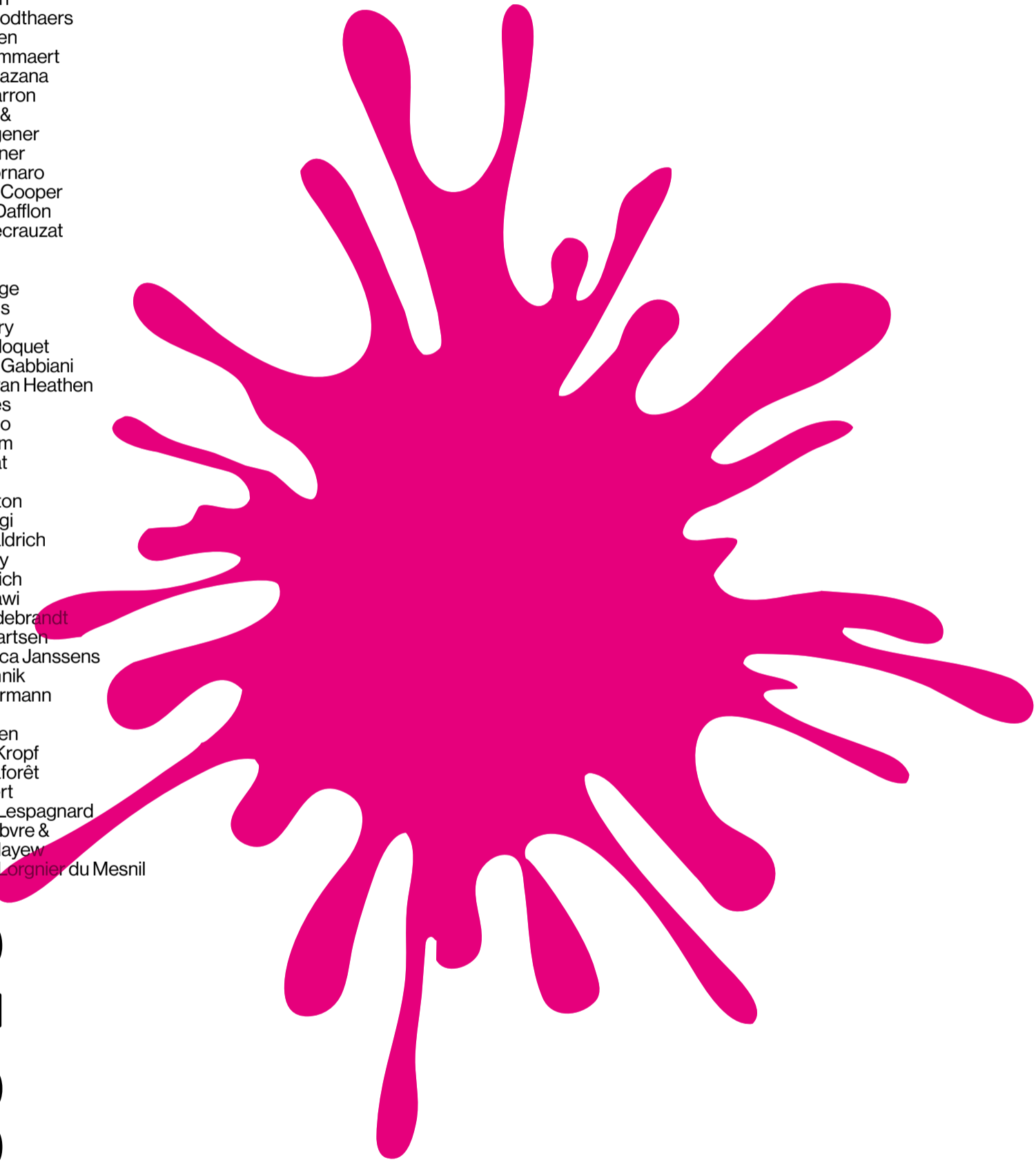
Centre
Pompidou

& JOHN

**ARMLEDER
IT NEVER
ENDS**

David Adamo
Oren Ambarchi
Carl Andre
Anjan
Fia Backström
Studio Barbier Bouvet
Massimo Bartolini
Francis Baudevin
Lisa Beck
Giovanna Belossi
Wallace Berman
Daniela Bershan
Thomas Billas &
Théa Hallak
Valérie Bodson
Martin Bonnaz
Monica Bonvicini
Gregory Bourrilly
Ludovic Bourrily
Petra Van Brabandt
Olaf Breuning
AA Bronson
Marcel Broodthaers
Chris Burden
Evelien Cammaert
Yaima Carrazana
Valentin Carron
Axel Claes &
Daniel Wagener
Bruce Conner
Isabelle Cornaro
Peggy Lee Cooper
Stéphane Dafflon
Philippe Decrauzat
David Diao
Emilie Ding
Jason Dodge
Tim Etchells
Sylvie Fleury
Christian Floquet
Francesca Gabbiani
The Genevan Heathen
Poul Gernes
John Giorno
Dan Graham
Amy Granat
Piero Golia
Wade Guyton
Fabrice Gygi
Richard Haldrich
Peter Halley
David Helbich
Samah Hijawi
Gregor Hildebrandt
Mette Ingvarsen
Ann Veronica Janssens
Karen Kilimnik
Felix Kindermann
Scott King
Malsy Klasen
Stéphane Kropf
Anita de Laforêt
Alix Lambert
Jean-Paul Lespagnard
Pierre Lefebvre &
Nicolas Belayew
Alexandre Lorgnier du Mesnil

Elaine Lustig Cohen
Christian Marclay
Mentalklinik
Jérôme Michez
Sarah Minutillo
Rabina Miya
Simon Moretti
Olivier Mosset
Radouan Mriziga
Stephen O'Malley
Amy O'Neill
Virginia Overton
Calixto Neto
Genesis P-Orridge
Laurent Pache
Charlemagne Palestine
Joris Perdieu
Mai-Thu Perret
Jérôme Porsperger
Gerwald Rockenschaub
Carissa Rodriguez
Dieter Roth
Estelle Saignes
Alexane Sanchez
Carolee Schneemann
Peter Schuyff
Teresa Sdravovich
Isabelle Sidaine
Haim Steinbach
Nick Steur
Rudolf Stingel
Caroline Sury &
Ludovic Ameline
Mary Szydlowska
Eric Thielemans
Blair Thurman
John Tremblay
Laetitia Troilo
Pierre Vadi
Xavier Veilhan
Kris Verdonck
Arlette Vermeiren
Parker Williams
Steph Wunderbar
Jordan Wolfson

24.09.2020

↳ 25.04.2021

SPECTACULAIRE INSTALLATIES, POP-UP PERFORMANCES, GROTE EN UITEENLOPENDE SCHILDERIJEN, UITGEGEVEN MULTIPLES, MUURSCHILDERINGEN EN CONCEPTUELE INITIATIEVEN... JOHN M ARMLEDER GAAT ZO VRIJ TE WERK DAT WIE HEM IN EEN HOKJE PROBEERT TE DUWEN ERAAN IS VOOR DE MOEITE. EEN ONTMOETING MET EEN KUNSTENAAR-KATALYSATOR DIE VOOR KANAL-CENTRE POMPIDOU EEN TENTOONSTELLING OP POTEN ZETTE DIE ZIJN INCLUSIEVE, VLOEIENDE EN OPEN AANPAK PERFECT ILLUSTRÉERT. EEN ARTISTIEKE VISIE DIE COLLECTIEF, VRIENDSCHAPPELIJK EN VERBONDEN WIL ZIJN. DISCREET EN TOCH MET EEN ONMISKENBARE INVLOED OP HELE GENERATIES KUNSTENAARS.

IT NEVER ENDS DRAAIT VOORNAMELIJK ROND TWEE SOORTEN INGREPEN: GROTE WERKEN, GEMAAKT OP SCHAAL VAN DE VERDIEPINGEN VAN DE SHOWROOM, EN EEN REEKS RUIMTEN OPGEBOUWD OM EEN PROGRAMMA VAN TENTOONSTELLINGEN VAN GASTKUNSTENAARS IN ONDER TE BRENGEN. HOE BEN JE TOT DIE STRUCTUUR GEKOMEN?

Ik werk altijd volgens de logica van de locatie en van de mensen die me vragen een tentoonstelling te concipiëren. De plaats is belangrijk. Een *white cube* is bijvoorbeeld meteen 'perfect'. Er werken installeren is bijna jammer, want de ruimte op zich is al perfect. Maar KANAL is zo uniek dat je zin krijgt om de ruimte op een heel andere manier in te richten, en niet om ze te decoreren. Dit impliceert een zeker presentatiemechanisme en een zin om rond te zwerven. En in ons geval betekent dat veel omzwervingen. Want het gebouw heeft hellingen tussen de verdiepingen en constructies die je kunt betreden, zoals die stelling aan de ingang, waarmee je naar de eerste verdieping kunt... De structuur van een ruimte reikt al een interpretatie aan, nog vóór je de tentoonstelling hebt gezien.

Het project vloeit trouwens voort uit een mix van vrijheid en beperkingen. Dat is als het ware de definitie van deze locatie en de mogelijkheden die ze biedt. KANAL op zich heeft zijn beperkingen, die aanleiding geven tot het scheiden van de ruimten, die we opnieuw kunnen interpreteren. Ik stelde dus voor om boxen te creëren, gesloten expositieruimten, op de verdiepingen van de showroom. Ze hebben twee functies: de ruimte opsplitsen en de werken in de boxen beschermen, want dit is geen museum. Zodra deze bescherming was gebouwd, bogen we ons over de rest van de ruimte. We tonen er de werken die eenvoudigweg niet beschermd moeten worden. Ze zijn nogal groot en nemen de ruimte op een vrijere manier in.

We hadden dus al een opsplitsing van de werken, nog voor we het over de inhoud hadden. Ik weet trouwens niet of er al van in het begin sprake was van inhoud in mijn initiatieven. Ik hou mijn werk liever gespeend van tekst en beperkingen voor het begrijpen van de werken. Zoals Marcel Duchamp en John Cage ben ik van oordeel dat de gebruiker het werk creëert. Het parcours van deze tentoonstelling volgt die logica tot in het extreme. Wanneer je een museum bezoekt, zal de persoon die naast je staat een schilderij sowieso anders zien dan jij. En in *It Never Ends* zullen de mensen die door deze ruimte wandelen mijns inziens elk een compleet andere belevenis hebben.

DE TENTOONSTELLING IS OOK RIJK AAN CONTRASTEN. ZILVER, GOUD EN LICHT BIEDEN TEGENWICHT AAN DE HARDHEID EN HET RUWE, DONKERE KARAKTER VAN DEZE PLEK...

Dit was al een presentatieruimte, nog vóór wij er een tentoonstelling in inrichtten. Het was ooit een showroom van Citroën, waar objecten en meer bepaald auto's werden getoond. Dit is in mijn ogen al een heel programma. Het contrast waar jij het over hebt, bestond toen al, in die mix van brutaliteit en kostbaarheid. Dat komt omdat deze ruimte aanvankelijk werd ingericht voor auto's en niet voor kunstwerken. Het was een uitstalraam, maar geen kluis. Wij nemen dat eigenlijk gewoon over, maar dan anders.

We maakten trouwens een gat in de muur tussen de tentoonstellingsruimten en de werf erachter, de voormalige garage waar de auto's werden gemaakt en nu omgebouwd wordt tot museum. De bezoekers krijgen tegelijk een beeld van de ruimte waar de auto's werden geproduceerd en de ruimte waar ze werden gepresenteerd, de showroom die zich nu tot tentoonstellingsruimte ontpopt. Je kunt het vergelijken met een bakkerij waar je de keuken ernaast kunt zien, en waar gebakjes op plateaus worden geplaatst om die vervolgens naar de toonbank te brengen.

IT NEVER ENDS IS OOK EEN LANDSCHAP WAARIN JE EEN CONSTELLATIE VAN WERKEN, PERFORMANCES EN CONCERTEN VAN ANDERE KUNSTENAARS OPVOERT.

De demonstratiestrategie is meer dan een voetstuk om het werk te tonen. Het is één van de materialen van het werk. Toen ik de ruimte zag, dacht ik meteen dat, wat ik ging voorstellen, een drager moest zijn voor wat de anderen creëren en voor wat me interesseert. De keuze van de kunstenaars, van de betrokken personen en de getoonde opvoeringen is niet naïef. Ze hebben verhalen. Wie de tentoonstelling ziet, zal merken dat er een zekere toe-eigening zit in de manier waarop ik met deze werken aan de slag ga. Het is iets wat me altijd heeft geïnteresseerd, op zoveel verschillende manieren.

Maar ik nodig niet eender wie uit. En tegelijkertijd maakt dit project dat ik een bijna vooropgezet idee heb van wat de gastkunstenaars zouden kunnen doen. Je zou kunnen zeggen dat het project iets pervers heeft. Maar ik heb nooit, zelfs niet toen ik kind was, het verschil gezien tussen het presenteren van mijn eigen werk en het presenteren van andermans werk. Daar ging het bij Ecart om, net als bij wat ik eerder heb kunnen doen*. Er zijn kunstenaars die dit niet verdragen, omdat het een manipulatie zou zijn, alsof je manipulatie in het algemeen kunt vermijden... Zodra je met iets naar buiten komt, kan alles en iedereen je manipuleren. En als je dat niet laat gebeuren, dan verlies je volgens mij iets.

In mijn artistieke visie is er ook geen scheiding tussen genres. Als je een performance maakt, gaat dat precies zoals wanneer je een schilderij maakt. Voor de toeschouwer is dat hetzelfde. Voor de 'maker' is het iets moeilijker om dat te zeggen, omdat er wel degelijk een verschil is tussen een publiek hebben en werken in je atelier. Maar misschien maken we onszelf wel wijs dat het anders is?

DE OPEENVOLGENDE TENTOONSTELLINGEN DIE JE BEDACHT, SCHETSEN EEN PERSOONLIJK TERRITORIUM. WE ONTDEKKEN ER JE VRIENDEN, JE INVLOEDEN EN JE SAMENWERKINGEN.

Dit weerspiegelt de manier waarop ik altijd al heb gewerkt, al sinds de eerste openbare events die ik in de jaren zestig organiseerde met de vrienden die ik leerde kennen op mijn twaalfde, toen we roeiden. We deden toen al alles samen. Sindsdien ben ik mensen waarvoor ik echt sympathie voel, zowel persoonlijk als esthetisch, blijven samenbrengen. In *It Never Ends* ontdek je voor het grootste deel kunstenaars waarmee ik een deel van mijn parcours deelde. Of misschien deelden zij hun parcours wel met mij... Maar dat wil niet zeggen dat we hetzelfde denken, dezelfde filosofie of bedoelingen hebben. Integendeel. Met ouder te worden weet ik trouwens niet meer wat die bedoelingen zijn. Alles vervaagt. En het is misschien daarom dat het nooit gedaan is...

WAAR KOMT DE TITEL VAN DE TENTOONSTELLING EIGENLIJK VANDAAN?

De tentoonstelling steunt op het idee dat er geen sluiting is. Het is geen demonstratie of affirmatie van wat dan ook, tegen wat dan ook. Het is ook geen presentatie van een vooruitgang, suggererend dat we ergens zijn aangekomen en daarna ergens anders naartoe gaan. Nee, wat wij doen, is gewoon een platform bouwen om nog meer vragen te kunnen stellen.

It Never Ends draait ook rond de vaststelling dat we eigenlijk altijd maar hetzelfde overdoen. Wanneer jij een schilderij maakt, heb je er in het verleden vast veel meer gemaakt. Duizenden andere mensen hebben vóór jou ook schilderijen gemaakt, en anderen zullen dat ook na jou doen. Er is niks nieuws. Het is vreemd hoe wij een elementaire voorzichtigheid aan de dag leggen, waardoor we de neiging hebben naar onbekend terrein te reizen, ook al zijn we eigenlijk aan het verkennen. De uitvinding is een totale illusie, maar voor velen is het een motor, een dynamiek. Ik hou van de volgende zin. Hij klinkt misschien wat raar, maar voor mij klopt het: *Plus ça change, plus c'est la même chose* (hoe meer iets verandert, hoe meer het hetzelfde blijft). Ik gebruikte hem trouwens als titel voor een tentoonstelling in 2018 in Bolzano, die over mijn werk ging.

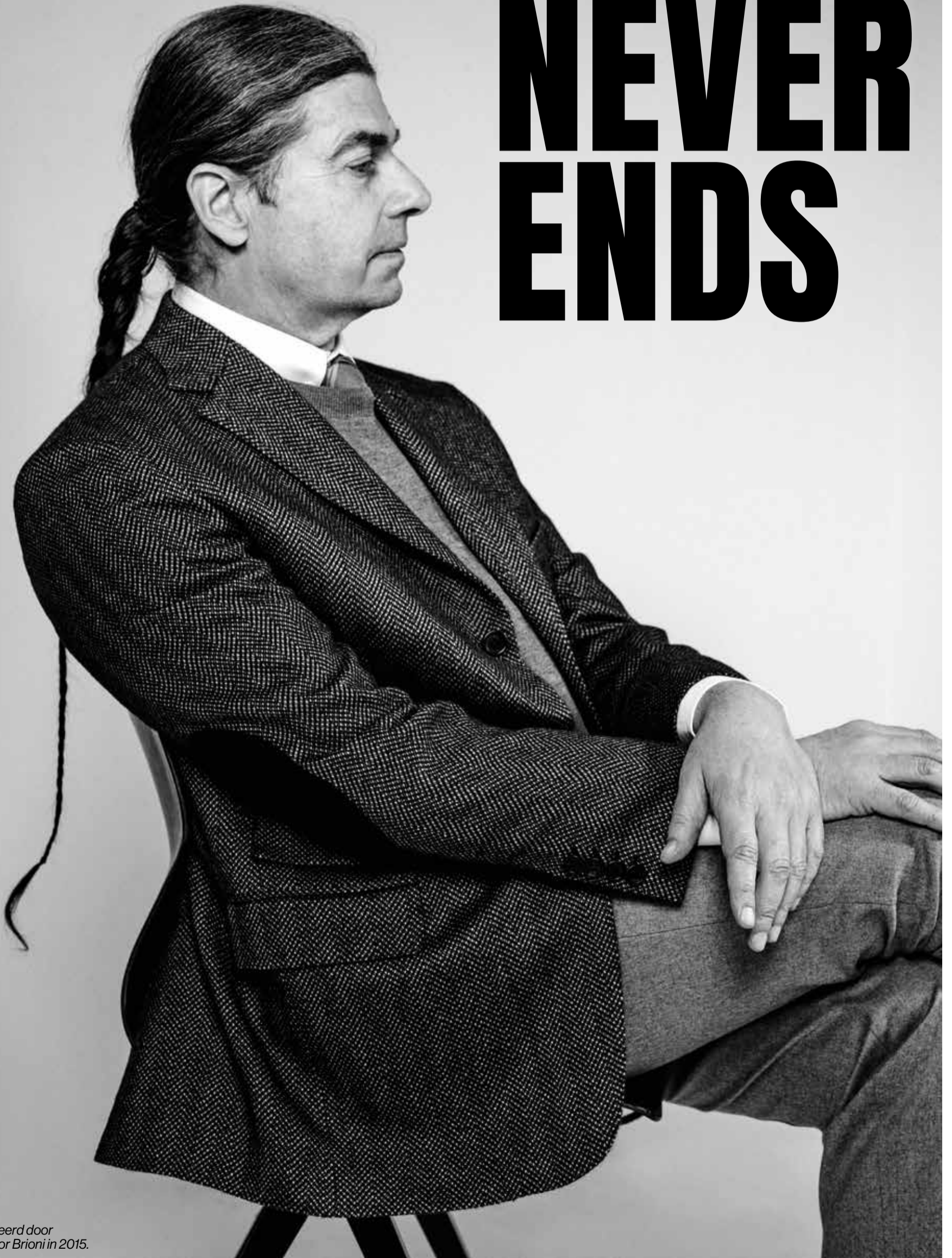
IT NEVER ENDS HERINNERT ER OOK AAN DAT DE TENTOONSTELLING ONEINDIG IS, OF TOCH OP ZIJN MINST ONVOLTOOID...

Niets is voltooid, want *It Never Ends* zal duizenden keren worden voltooid door de bezoekers. En we weten niet hoe. Wat mij interesseert wanneer ik een tentoonstelling maak, is een platform uittekenen waarop de gebruikers zich objecten eigen kunnen maken. Toch is het interessant om te beseffen dat het me niet echt uitmaakt wat de mensen denken, want ze hebben volgens mij altijd gelijk. Op mijn leeftijd hebben al zoveel mensen geïnterpreteerd wat ik doe, en iedereen had gelijk. Ik vond het absurd te klagen over een verkeerde interpretatie van mijn werk. Ik heb zelf geen goede interpretatie. En trouwens, ze verandert regelmatig... (lacht).

Interview door Yann Chateigné

*Ecart, in 1969 in Genève opgericht door John Armleder, Patrick Lucchini en Claude Rychner, een collectief van kunstenaars, een performance festival, een kunstgalerij, een boekenwinkel en uitgeverij die actief was tot 1982.

IT NEVER ENDS

© Collier Schorr - Bloor Fall Winter 2015

John M Armleder gefotografeerd door kunstenaar Collier Schorr voor Brioni in 2015.

DAVID HELBICH

MINI-OEFENINGEN IN HET ERVAREN VAN DE WERELD

DAVID HELBICH IS GEDURENDE DE VOLLEDIGE DUUR VAN *IT NEVER ENDS* AANWEZIG MET EEN SERIE PERFORMANCES, INTERVENTIES EN INSTRUCTIES VOOR SELF-PERFORMANCES. EEN GESPREK MET DE DUITSE, IN BRUSSEL WONENDE EN WERKENDE KUNSTENAAR.

HOE BEN JE VAN JE OPLEIDING ALS MUZIEKCOMPONIST TOT JE HUIDIGE ERG DIVERSE EN TRANSDISCIPLINAIRE PRAKTIJK GEKOMEN?

Ik heb inderdaad compositie gestudeerd. Ik kom uit een muzikale familie maar ook de andere kunsten waren altijd erg aanwezig. Mijn interesse in muziek liep van kindsbeen af parallel met een interesse in beeldende kunst en performatieve kunsten. Al in mijn opleiding was ik gefascineerd door het absurdistische van DADA. In één van mijn allereerste werkjes verving ik het geluid van de schoolbel door allerlei geluiden die ik had opgenomen met mijn taperecorder. Ik begon ook al vroeg de bewegingen van de muzikanten in mijn composities te verwerken. Begin 2000 schreef ik de *HALLO Series*, vijf korte stukken voor gitarist Tom Pauwels. De vijf delen werden steeds lichamelijker. In het laatste stuk moest de gitaar op de grond worden gelegd en bleven alleen de bewegingen van de gitarist over. Het eindigde dus als een stuk voor *air guitar*. Door mijn verhuis naar Brussel kwam ik steeds meer in dans- en bewegingstheater terecht. Mijn praktijk verbreedde zich tot performatieve acties die ik begon neer te schrijven als partituren, *scores*. Ik bleef dus componist maar muzieknotatie en klassieke muziekinstrumenten werden steeds meer vervangen door ander materiaal. Op een bepaald moment begon ik ook in te zien dat de beweging van het publiek onderdeel was van de compositie en essentieel om de performance te ervaren. Ik noemde het de *audience turn* in mijn werk. Ik wilde invloed uitoefenen op de sociale beweging. Ik liet steeds meer andere elementen vallen en concentreerde mij op de situatie van 'mensen in een ruimte' en wat er kon ontstaan. Ik zette mensen in beweging, liet hen stappen, niet zozeer als een choreografie maar meer als ervaring van de ruimte. Architectuur en de publieke ruimte werden steeds belangrijker. Ik creëerde *Walks*, *Audio-guides* en andere *Scores*. Mijn werk draaide steeds minder om representatie en steeds meer om het meemaken en mee maken van iets.

IN JE WERK VALT INDERDAAD HET INTERACTIEVE ERG OP. EEN PASSIEF PUBLIEK IS NIET LANGER AAN DE ORDE.

Ik noem het liever *intro-actief*. Ik wil iets in beweging brengen bij het individu. Het gaat mij niet zozeer om het direct sociale of gezamenlijk participatieve. Wat ik in beweging wil brengen is niet noodzakelijk zichtbaar. Ik zoek een plekje bij de deelnemer dat ik niet langer zelf controleer. Mijn *Scores* zijn eenvoudig en precies, maar uiteindelijk doen de mensen er mee wat ze willen. Het intro-actieve moment is dat waarop het publiek niet langer op iets wacht maar zelf initiatief neemt, zelf verantwoordelijkheid neemt. Waarmee ik niet wil zeggen dat een publiek dat op een stoel zit en luistert en kijkt niet actief is, maar ik wil een stap verder gaan. Het komt misschien door mijn ervaring in de hedendaagse muziek. Veeleisende, hermetische, dikwijls lang durende stukken kun je niet louter benaderen vanuit een zoeken naar esthetisch genot. Dan hou je het niet vol. Je moet je er op een andere, meer actieve, fysieke manier in engageren. Het is een soort innerlijke bereidheid die de luisteraar zelf moet

ontwikkelen. Uiteindelijk wordt het een soort yoga voor de oren. De hedendaagse muziek heeft mij geleerd om het publiek heel ernstig te nemen als actief *co-creator* van kunst. Het gaat me daarbij niet zozeer om de radicaliteit van mijn opzet maar vooral om de helderheid ervan. Als ik iets kan strippen tot zijn naakte essentie dan kan ik plots opnieuw met iedereen communiceren. Dan moet je geen kunstkenner zijn, of gestudeerd hebben, dan ontstaat er voldoende ruimte voor iedereen om er zelf iets mee te doen. Helderheid creëert bereidheid. Op zo'n moment willen mensen heel graag iets ongewoons ervaren of zich op onbekend terrein wagen. Toegankelijkheid is in die zin geen compromis. Eerder het tegendeel. Ik communiceer mijn concepten vaak op een vrolijke, speelse manier maar net dat laat mij toe het publiek een absurdistische, fenomenologische ervaring te bieden.

IN JE WERK IS ER OOK STEEDS SPRAKE VAN EEN ZEKERE *FRAMING*. DOOR HET PUBLIEK NAAR DINGEN TE LATEN KIJKEN OF LUISTEREN IN EEN BEPAALD KADER VERRUIM JE ALS HET WARE HUN BEWUSTZIJN.

Het conceptuele idee van *framing* is mij inderdaad dierbaar. Ik ben misschien wel het meest bekend om mijn fotoreeks *Belgian Solutions*. Ik bied daarin een kader aan om naar absurde details te kijken in de publieke ruimte. Ik wijs niet direct naar wat er te zien is. Het gaat om de transformatie van de dingen binnen het aangeboden kader. Ik sta als het ware ten dienste van de verzamelaar van indrukken en ervaringen. Ik ben ook al lang niet meer de enige fotograaf in de reeks *Belgian Solutions*. Iedereen kan eraan bijdragen. De natte droom van een conceptueel werk is dat uiteindelijk alleen de titel overblijft en iedereen daaraan genoeg heeft om er mee aan de slag te gaan. Je kan al mijn werken zien als gidsen voor ervaringen. Ze tonen dingen die er al zijn. In mijn reeks *No Music* bied ik muzikale ervaringen aan zonder muziek te spelen. Eenvoudige manipulaties zoals je handen achter of voor je oren plaatsen of met je wijsvingers je oren open en dicht duwen, laten je toe het geluid, dat er al is, intensiever te ervaren. De *Echo Ovation* die ik bij de opening van de Armleder-expo ga doen, werkt op een gelijkaardige manier. Ik organiseer een collectieve

schreeuw verspreid over de showroom en voeg hiermee akoestisch wel iets toe, maar het echte materiaal, de vijf verdiepingen en hun verbindingen, dat is er al. Het schreeuwen heeft als voornaamste bedoeling om de verticale akoestische realiteit van de showroom in de verf te zetten. Het schreeuwen zou in principe niet eens nodig moeten zijn voor de ruimtelijke klankervaring maar ik geef daarmee het ongeoeffende oor wel de kans om erop in te zoomen.

JE MAAKT VOOR DE SHOWROOM OOK EEN NIEUWE VERSIE VAN JE *SCORES FOR THE BODY, THE BUILDING AND THE SOUL*, INSTRUCTIES VOOR *SELF-PERFORMANCES*. WAAROM MOETEN WE MET Z'N ALLEN DIE *SCORES* OOK GAAN UITVOEREN? WAT STAAT ONS TE WACHTEN?

Met deze *Scores* nodig ik mensen uit om aan de hand van enkele instructies eenvoudige performances uit de kunstgeschiedenis na te doen, ergens in het gebouw. De eerste en misschien wel belangrijkste reden om de performances ook effectief zelf uit te voeren is simpelweg omdat het helemaal iets anders is dan het je alleen maar in te beelden om het te doen. Er zal echt iets onverwachts gebeuren ook al denk je, door de eenvoud van de opdracht, al vooraf te weten wat er gaat gebeuren. Je moet je ook ergens overheen zetten om het te doen. Je bent tegelijkertijd *performer* en publiek: jij kijkt naar anderen, anderen bekijken jou. Maar de ervaring die het jou oplevert is ook de beloning voor de durf die je getoond hebt. Durf is in de performancekunst altijd een belangrijk element geweest. Hier gaat het natuurlijk niet om het grote risico maar eerder om een soort 'mini-durf' om bijvoorbeeld een keer luid te roepen in een ruimte waar anderen staan die zich er helemaal niet aan verwachten. Ik bied mensen een soort vrijheid om 'het eens te doen', een vrijheid buiten de klassieke gebruiksmodus van dingen. Het biedt je ook een kans om een andere relatie met het gebouw aan te gaan. Je zou het naar analogie met *tree hugging* een soort *showroom hugging* kunnen noemen. Je ervaart het gebouw anders door het aan te raken, het te voelen. Je kan de *Scores* bekijken als mini-oefeningen voor mensen om op verschillende manieren in relatie te treden met de wereld.

Interview door Guy Gypens

'If you enjoy this, do it twice' - *Scores for the Body, the Building and the Soul*, for the Palais de Tokyo, Paris 2015

LA BIBLIOTHÈQUE À BORDS PERDUS

HET CIVA - INTERNATIONAAL CENTRUM VOOR DE STAD, DE ARCHITECTUUR EN HET LANDSCHAP - ZAL BIJ DE OPENING VAN HET MUSEUM KANAL-CENTRE POMPIDOU VOLLEDIG DEEL UITMAKEN VAN HET INTERDISCIPLINAIRE EN COÖPERATIEVE PROJECT VAN DE NIEUWE BRUSSELSE INSTELLING. TER GELEGENHEID VAN IT NEVER ENDS BESLOOT HET CIVA OM EEN PROTOTYPE VAN EEN NIEUW GENRE ARCHITECTUURBIBLIOTHEEK VOOR TE STELLEN.

IN DE SHOWROOM KOMT EEN TWEEDE PREFIGURATIE VAN HET PARTNERSCHAP MET KANAL. WAAROM LIGT HET ACCENT OP DE BIBLIOTHEEK?

Het programma van CIVA tijdens KANAL Brut heeft ons toegelaten om tentoonstellingen, lezingen en workshops te presenteren en onze archieven onder de aandacht te brengen. Voor dit tweede experiment bezinnen we ons over wat een bibliotheek in de toekomst kan betekenen, in termen van inhoud en activiteiten. Wat wil het publiek: een leesruimte of eerder een plaats om te socializen, te studeren, te werken, een opleiding te volgen... gevuld met boeken? En hoe gaan we nieuwe doelgroepen bereiken?

Aan de vooravond van onze start in KANAL-Centre Pompidou willen we deze belangrijke vragen in de verf zetten in de vorm van een bibliotheek die 7 dagen op 7 geopend is, met een programma van debatten, boekvoorstellingen, projecties, workshops enzovoort. De ruimte staat ook open voor coworking. Als absolute tegenhanger van het saaie bureau en als weerspiegeling van de nieuwe manieren van werken in onze bedrijven, bieden de gedeelde werkplaatsen talrijke voordelen: flexibiliteit, geen isolement meer, een motiverend kader, ontmoetingen met mensen die kunnen uitmonden in professionele opportuniteiten, een eigen programma met diverse activiteiten.

KAN JE DE SELECTIEPRINCIPES OMSCHRIJVEN DIE VORMGEVEN AAN DEZE COLLECTIE, DIE DUIDELIJK HET RESULTAAT IS VAN EEN PARTICIPATIEVE LOGICA?

Een bibliotheek is niet langer een tempel van kennis die antwoorden geeft, maar wel een ruimte die aanknopingspunten biedt, die documenten voorstelt die ons ondervragen en ons helpen om na te denken. In deze tijden van onzekerheid ten aanzien van de evolutie van onze wereld (men spreekt vaak over het Antropoceen), lijkt ons haar functie des te meer noodzakelijk om te begrijpen wat ons omringt.

Om een ruime keuze te kunnen aanbieden leek het ons logisch om de selectie van de bibliotheek open te stellen voor het publiek, in vele vormen: het kiezen van boeken door internationale en lokale persoonlijkheden (die in sommige gevallen hun keuze zullen voorstellen aan het publiek), een oproep aan het publiek om bij te dragen aan de bibliotheek door boeken uit te wisselen, te schenken of te suggereren, enzovoort.

Ook zal de bibliotheek, dankzij een mechanisme van toevoegingen, uitwisselingen en het opnieuw rangschikken van haar inhoud, elke dag een beetje veranderen, waardoor elk bezoek voor het publiek een nieuwe ervaring is.

WAT BETEKENT DE LITERAIRE, POËTISCHE EN INSPIRERENDE TITEL: LA BIBLIOTHÈQUE À BORDS PERDUS?

De bibliotheek neemt de ruimte in haar geheel in beslag - à bords perdus zoals men in de uitgeverwereld zegt. Het is ook een verwijzing naar het idee dat we kennis kunnen beheersen, afbakenen, wat natuurlijk onmogelijk is. Dat is wat ons heeft gebracht bij het thema van 'De wereld bewonen'. Hoe heeft de mens zijn levensruimte door de eeuwen heen waargenomen en vormgegeven? Sinds wanneer zijn we ons bewust van de impact die deze stichtingsdaad kan hebben op onze omgeving? Willen we een inclusieve stad of exclusieve wijken, een plek om te wonen voor iedereen, inclusief de andere levende wezens die ons stedelijk landschap vormgeven? Welke zouden de nieuwe stichtingsverhalen kunnen zijn die de steden hebben opgeleverd? Je begrijpt dat het hier gaat om een eindeloze wereld.

Interview door Yann Chateigné

KANAL ACT

KANAL Act is een doe-boekje voor alle jonge bezoekers (6-12 jaar) die zich wagen in de wereld van John Armleder. Het boekje is gratis te verkrijgen aan het onthaal en nodigt uit om te kijken, te denken, te creëren. Het stimuleert kinderen om ACTief te zijn en ACTie te ondernemen tijdens hun bezoek aan KANAL.

Het ontwerp van deze gids werd toevertrouwd aan illustratrice Teresa Sdralevich en gedrukt op de oude kopieermachine die te zien is bij KANAL, in samenwerking met 'De raadgevers', het voor de gelegenheid gevormde collectief bestaande uit de kunstenaars-ambachtslieden Axel Claes en Daniel Wagener, over wie we u meer zullen vertellen in onze volgende editie!

Teresa Sdralevich is in 1969 geboren in Milaan. Na haar studies in Bologna en Parijs vestigde ze zich in Brussel.

Als Molenbeekse in hart en nieren, bedenkt de grafisch ontwerpster, illustratrice, zeefdrukster en ontwerpster van affiches eenvoudige beelden zonder toegevingen die weldoordacht in dialoog treden met woorden die betrekking hebben op culturele, politieke en sociale thema's. Met haar originele, typografische aanpak verspreidt Teresa een boodschap die recht op haar doel afgaat.

Ze geeft regelmatig workshops en organiseert evenementen rond drukwerk in scholen, musea en op

festivals wereldwijd: van Parijs tot Haïti, van Sarajevo over Istanbul tot Bologna brengt zij met dezelfde energie haar passie voor beeld en typografie in al hun vormen over.

Haar recentste boek 'Poster Power! Great Posters and How To Make Them' (Cicada) ontving in 2018 de British Design and Production Award.

Toen we aan Teresa vroegen om iets over zichzelf te schrijven, was het geen verrassing dat ze ons een illustratie bezorgde: een getekend zelfportret dat haar geëngageerde persoonlijkheid met een typerende knipoog samenvat! Het zet alvast de toon voor onze toekomstige samenwerking!

PRAKTISCH
KANAL–Centre Pompidou
Saintelettesquare 21
1000 Brussel
Showroom
Niveaus 0 en 1:
publieke ruimten, vrij toegankelijk
alle dagen 8u-20u
(donderdag tot 22u)
Niveaus 2-5:
donderdag tot zondag 11u-19u
(ticketverkoop tot 18u)
Nocturne elke donderdag tot 22u
(ticketverkoop tot 21u)
Drukkerij Les Conseillers:
elke donderdag 18u-22u,
zaterdag en zondag 11u-19u

COLOFON
It Never Ends – John M Armleder & Guests
Expo van 24 september 2020 tot 25 april 2021.
It Never Ends - Part 1:
24 september - 27 december 2020

KANAL–Centre Pompidou
Directeur
Yves Goldstein

Secretaris-generaal
Jean-François Leconte

Commissarissen
Bernard Blistène, Directeur du Musée national
d'art moderne–Centre Pompidou
Yann Chateigné, Curator, KANAL–Centre Pompidou

Directeur publiekswerking en partnerschappen
Anna Loporcaro

Programmering podiumkunsten
Guy Gypens

Programmering muziek
Alain Benisty

Programmering film
Jonathan Pouthier

Productie
Claire Szulc, Louise Liefvooghe, Marine Urbain,
Olivier Vaessen, Younes Zarhoni, Camille Cios,
Baptiste Delhauteur
In samenwerking met Delta Production

Team KANAL
Jennifer Beauoye, Alain Benisty, Béatrice Best,
Jérôme Bredael, Anne Botte, Yann Chateigné, Claire
Contamine, Géraldine de Brouwer, Marie de Ganay,
Damien de Hemptinne, Baptiste Delhauteur, Ines
Deraedemacker, Eléonore de Radiguès, Desirée
De Winter, Olivier Frey, Yves Goldstein, Caroline
Kadziola, Pascal Goossens, Guy Gypens, Caroline
Haraké, Cyrille Lebeau, Jean-François Leconte,
Louise Liefvooghe, Anna Loporcaro, Nathalie
Martiat, Pauline Meunier, Anne Oleffe, Claire Szulc,
Marine Urbain, Olivier Vaessen, Aaricia Vanhamme,
Caroline Van Meerbeek, André Verstraeten, Chi Vo

Design
Studio Barbier Bouvet

John Armleder Studio
Lena Guevry en Ludovic Bourilly

Bruikleners Part 1
John M Armleder, Galerie Almine Rech (Brussel /
Parijs), Gregory Bourilly, Lionel Bovier, Fundación
Almine y Bernard Ruiz-Picasso para el Arte
(Brussel), Christian Floquet, Galerie Francesca Pia
(Zürich), Mai-Thu Perret, MAMCO (Genève), Musée
national d'art moderne - Centre Pompidou (Parijs),
Galerie Massimo de Carlo (Milaan / Londen /
Hongkong), Charlemagne Palestine, Scabal
(Brussel), Galerie Sprueth Magers (Berlijn / Londen /
Los Angeles), Syz Collection (Genève)

Krant
Hoofdredacteur: Yves Goldstein
Redactie: Alain Benisty, Yann Chateigné, Guy
Gypens, Anna Loporcaro, Dieter Vanthournout
Coördinatie: Béatrice Best
Eindredactie: Anne Botte
Ontwerp: Desirée De Winter

Dank aan
Le Musée national d'art moderne - Centre
Pompidou (Parijs), voorzitter Serge Lasvignes
en medewerkers, MAMCO - Musée d'art
contemporain (Genève), directeur Lionel Bovier en
medewerkers. Het oeuvre *It Never Ends* (FS), 2020
van John M Armleder genoot de steun van
de galerijen Almine Rech (Brussel / Parijs)
en Massimo de Carlo (Milaan / Londen / Hongkong)
De drukkerij Les Conseillers werd mogelijk gemaakt
dankzij de steun van Riso by Arcatech
Tweemaandelijks krant: de 4 edities gepubliceerd
in de loop van *It Never Ends*, vormen een geheel voor
de verzamelaar.

© Stichting KANAL - Gedrukt in België

RONDON DE EXPO

DRUKKERIJ
Les Conseillers - Daniel Wagener & Axel Claes
Do 18:00-22:00 / **Vrij-Zo** 11:00-19:00

**DE WERELD ZONDERSTE-
BOVEN***
Vertelwandering - Jérôme Michez
11.10 NL / 15.11 NL / 3-5 jaar

DE GOEDE RAAD*
Workshop druktechnieken - Daniel Wagener &
Axel Claes **26.09 FR/NL / 8-12 jaar**

SUPERSTICKER*
'Les Conseillers' stellen voor: Workshop
La Carolopostale - Pierre Lefebvre &
Nicolas Belayew **03.10 FR/NL / 8-12 jaar**

STILTE, WIJ DANSEN!
Stille disco met DJ Steph Wunderbar &
Jérôme Porsperger **17.10 FR/NL / 0-99 jaar**

STILTE, WIJ MEDITEREN!
17.10 FR/NL / 0-99 jaar

METAL GUITAR*
'Les Conseillers' stellen voor: Workshop met
Caroline Sury & Ludovic Ameline **29.10 FR/NL / 18-99 jaar**

**HOOG EN LAAG, VERHALEN
SCHRIJVEN IN RELIËF***
Workshop met Atelier Hier - Thomas Billas &
Théa Hallak **14.11 FR/NL / 8-12 jaar**

KUNSTENDAG VOOR KINDEREN
Familie Workshop **15.11 NL**

AD INFINITUM
Workshop weven met Arlette Vermeiren
28.11 & 29.11 FR/NL / 0-99 jaar

GELEIDE BEZOEKEN

DISCO
Elke donderdag 19:00 NL / 19:30 EN / 0-99 jaar

VISIT'ALL
Elke zondag 14:00 NL / 15:00 EN / 0-99 jaar

VISITE INTIME*
Concept: Valérie Bodson. Met Rabina Miya
05.11 NL

PERSPECTI.EF.VE*
The work of John Armleder seen through the
eyes of an artist. With :mentalkLINIK **09.10 EN**
Met Petra Van Brabant **26.11 NL / 0-99 jaar**

PERFORMANCE

**SCORES FOR THE BODY,
THE BUILDING & THE SOUL**
DAVID HELBICH
24.09-27.12

ECHO-OVATIONS: SHOUTING
DAVID HELBICH
24.09 & 25.09

SAFETY MEASURES
TIM ETCHELLS
24.09-27.09

ECHO/ECART
Anjan / Martin Bonnaz / Anita De Laforêt / Malsy Klasen /
Alexandre Lorgnier Du Mesnil / Sarah Minutillo / Estelle
Saignes / Alexane Sanchez / Isabelle Sidaine / Laetitia
Troilo (Ensav / La Cambre)
26.09 & 27.09

**GODEFROID DE BOUILLON:
THE BASTARD SON OF ANTARA
BIN-SHADDA
SAMAH HIJAWI**
01.10 & 02.10

CHOIR PIECE
FELIX KINDERMANN
11.10

MOSTLY SILENT MUSIC
(Extended Remix)
15.10

IN
KRIS VERDONCK
17.10 & 18.10

**ECHO-OVATIONS: HUMAN
DELAYS FROM INNER SPACE**
DAVID HELBICH
18.10

OH! RAGE
CALIXTO NETO
23.10 & 24.10

SELF-DIRECTED GUIDED TOUR
MARY SZYDLOWSKA
31.10 & 01.11

FREEZE
NICK STEUR
26.11-29.11

AYUR
RADOUAN MRIZIGA
27.11-29.11

MUZIEK

**CHARLEMAGNE PALESTINE,
OREN AMBARCHI &
ERIC THIELEMANS**
Concert **24.09**

THE GENEVAN HEATHEN
aka Stephane Armleder 'WRWTFWW Records'
DJ Set **24.09**

MIKA OKI & ZETA LYS
DJ Set **25.09**

MANIAC MAISON
マニアックメゾン
Concert **27.09**

BÀAN
Concert **04.10**

JORAM FEITSMA
Concert **08.10**

KANAL & Les Ateliers Claus stellen voor
STEPHEN O'MALLEY
LIVE SHOW
Concert **16.10**

NOVA MATERIA
DJ Set **22.10**

**FLUXUS HORROR SHOW +
WRWTFWW**
B-Movies + Music all night long **31.10**

YEK
**MOHAMMAD REZA MORTAZAVI
& BURNT FRIEDMAN**
Concert **05.11**

KANAL nodigt uit
JACQUELINE CAUX
Never stop, Une musique qui résiste / Si je te garde dans
mes cheveux... / Les bad girls des musiques arabes - du 8e
siècle à nos jours
Projections & Talks **05.11-08.11**

WAED BOUHASSOUN
Concert **05.11-08.11**

M4M (MUSIC 4 MUSEUMS)
CHLOË & VASSILENA
SERAFIMOVA
Concert **15.11**

THINK OUTSIDE THE KIOSK
takeover door Lefto - DJ Set **22.11**

GIVA

**MUSEUM ARCHITECTURE
LAUNCH A+285 MUSEUMS**
Talk - Lisa De Visscher, Stephen Bates
(Sergison Bates architects, Atelier Kanal)
& Pieter T'Jonck **27.09**

CARLO MENON (ACCATTONE)
Talk - La Bibliothèque à Bords Perdus **01.10**

POP-UP STAD
Familieatelier **03.10**
Inschrijven via: education@civa.brussels

**DES BÉGUINAGES À
L'ARCHITECTURE FÉMINISTE:
HABITER HORS LES MURS
DU GENRE**
Talk - Apolline Vranken **08.10**

PAOLA VIGANO
Talk - La Bibliothèque à Bords Perdus **12.11**

Meer info op kanal.brussels
* Reserveren nodig: workshops@kanal.brussels

IT NEVER ENDS

SHOWROOM 0

01. John M Armleder
Stairways to Heaven, 2020. Stelling, banden, opgezette dieren, stukken textiel, schermen. 1612 x 754 x 1098 cm. *Courtesy van de kunstenaar*

'De stelling brengt niet alleen de ruimte zelf, maar ook de omgeving tot leven. Hij plaatst de bezoeker op de scène, zodat die een deel van het werk wordt. Dat is niets nieuws: sinds Allan Kaprow de happening bedacht, is de tentoonstelling een ruimte waar een bepaald aantal dingen plaatsvinden die niets met elkaar te maken hebben of op hetzelfde moment worden aangeboden. Hier bevindt de bezoeker zich binnenin het werk zelf zodat de ruimte weer iets heel anders wordt. Een beetje zoals een boek dat je op twee manieren kan lezen.'

02. John M Armleder
Flower Power Again, 2020. Banden, aarde, bloemen. Variabele afmetingen. *Courtesy van de kunstenaar*

'Toen ik jonger was, ging ik regelmatig roeien. Samen met mijn jeugdvrienden hebben we heel wat rivieren in Europa afgevaren, en we hielden vaak halt bij sluiswachters. Zij hadden toen de gewoonte om hun tuin te versieren met oude banden waarin ze bloemen plantten. Het hergebruik van die banden was het resultaat van een emotionele en esthetische inspanning van mensen die geen kunstenaars waren. Toen besepte ik dat de grens tussen goede en slechte smaak na verloop van tijd wordt verlegd. Mode is slechts een kwestie van tijd, taal en uitwisselingen. Wanneer ze een expositieruimte worden binnengesmokkeld, ga je deze objecten op een andere manier bekijken.'

03. Studio Barbier Bouvet
Onthaal / banken / café, 2020. Staal, hout, glas, recuperatie-materialen. Variabele afmetingen. *Courtesy van de kunstenaar*

'Op het gelijkvloers, in de Showroom, hebben we de functionele elementen onder handen genomen en een onthaalruimte ontworpen, met enkele banken en een café. We hebben ze aan weerszijden van het centrale stuk geplaatst, de stelling van John M Armleder met wie we vroeger al gewerkt hebben. De vorm van de objecten werd geïnspireerd op de huidige inrichting van openbare ruimtes en staat voor een praktische en eenvoudige oplossing. Deze komt zowel voort uit het idee van een noodontwerp en de noodzaak om alles te bekijken binnen een logica van hergebruik en nieuwe wendingen. Alle constructies en bijna alle meubelen werden gemaakt met materialen die tijdens de afbraakfase uit de ruimtes van de voormalige Citroëngarage en de bureaus zijn gehaald. Hun wisselende afwerking is het resultaat van de economische beperkingen die we onszelf hebben opgelegd en resulteert in een harde, brute, maar ook vrolijke en soms ironische vormgeving die typisch is voor onze aanpak.'

04. Charlemagne Palestine
It never endsssssss anndddd dddddd dddddd,,,,,, 2020. Beiaard, knuffeldieren, stukken textiel, discobollen. *Installatie, variabele afmetingen. Courtesy van de kunstenaar*

'Op mijn dertiende werd ik beiaardier. Zeven jaar lang heb ik in een vrij grote kerk in New York gespeeld, de St. Episcopal Church, bijna elke dag en op zondag twee keer om vijf uur. Zo maakte ik kennis met kunstenaars als Tony Conrad, die in de wijk woonden. Mijn muziek was immers te horen op straat en tot in de beeldtuin van het MOMA. Dat is volgens mij waarom ik van moderne kunst houd. Het idee dat mijn muziek gemaakt is voor musea in plaats van voor concertzalen is ook daar ontstaan. Mijn beiaard is van 1967. Hij is ontworpen door Eijsbouts, de grootste klokkengieterij van de regio. Een beiaard is gemaakt om op te spelen buiten, op de openbare pleinen en dan vooral in Nederland. Ik liet hem overschilderen in een kleur die me doet denken aan boeddhistische tempels en ik versierde mijn beiaard met allerlei spullen. Toen ik het voorstel kreeg om mijn beiaard als een installatie op te zetten bij Kanal, waar ik er ook geregeld op zal spelen, leek me dat een evidente keuze. Ik zie mezelf ook niet als een muzikant, noem me liever een multidisciplinair artiest. Ik wil graag dat mensen mijn werk als een alomvattend oeuvre zien, een *Gesamtkunstwerk!*

SHOWROOM 1

05. John M Armleder
It never ends (FS), 2020. Gemengde techniek op doek, stoelen. 280 x 1000 cm. *Courtesy Galerie Almine Rech, Brussel / Parijs en Massimo De Carlo, Milaan / Londen / Hongkong*

'De strategie bestond er hier in om de kaders, nadat er verf en glitters op waren aangebracht, naast elkaar te plaatsen, van groot naar klein, en om te kijken of elk apart kader zou verdwijnen en opgaan in het geheel. In ons hoofd gebeurt dat immers voortdurend. Daarna hebben we besloten om het schilderij in *Furniture Sculpture* te transformeren door er acht stoelen voor te plaatsen. Wanneer een object aan een schilderij wordt toegevoegd, dat op zichzelf al een object is, krijg je een sculptuur. Welnu, deze sculptuur is een 'meubilerij' op de manier zoals Erik Satie die nastreefde door muziek te componeren met een functionele, huiselijke dimensie. Daardoor wordt het werk niet meer als zodanig door de toeschouwers geïdentificeerd en kan de aanwezigheid ervan aanleiding geven tot allerhande situaties, al dan niet interessant, al dan niet gênant.'

OVERLOOP

06. John M Armleder
Once again, 2020. Gemetalliseerd aluminium acrylverf op houten en metalen scheidingswand. 1167 x 1143 x 280 cm. *Courtesy van de kunstenaar*

'Hier hebben we de grote wand

geschilderd die de tentoonstelling afscheidt van de oude garage die momenteel verbouwd wordt en over enkele jaren een museum zal worden. We gebruikten gemetalliseerde verf die over het oppervlak verstoven werd om een monochroom resultaat te krijgen, zonder strepen, zoals bij een auto. Er werd een gat in uitgesneden zodat je de evolutie van de werken kan volgen. Dit soort onschuldig voyeurisme zie je overal waar er iets wordt gemaakt dat ons zal beïnvloeden.'

SHOWROOM 2

07. John M Armleder
Zonder titel, 2020 Tentoonstellingsruimte. Polyethyleen bladgoud op houten scheidingswand. 340 x 1312 x 862 cm. *Courtesy van de kunstenaar*

'Door een doos te bedekken met goudfolie, verander je haar meteen in een kunstobject. De kroonlijsten zijn niet langer muren in de functionele betekenis van het woord, maar schilderijen die, wanneer je ze samenbrengt, een sculptuur vormen. Dit soort ingreep komt in de hele tentoonstelling terug. Het materiaal, gemetalliseerde folie, die een kostbare grondstof nabootst, staat niet geheel los van de zilverfolie die Andy Warhol gebruikte of het goud waar James Lee Byars mee werkte. Dit alles is het resultaat van mijn alomvattende fascinatie voor kleuren, van *Zwart vierkant* van Kazimir Malevitsj tot kerstversieringen. Maar de kleur is hier een non-kleur, ze wordt niet onthuld door licht maar produceert zelf licht, ze straalt het uit. Ik zie het als een filmvertoning. In de middeleeuwen had de gouden achtergrond van schilderijen een symbolische dimensie, het was een manier om hulde te brengen aan het landschap en de menselijke invloed op de wereld teniet te doen. Maar in mijn geval is er natuurlijk geen sprake van een bijzondere betekenis.'

08. NONE OF THE ABOVE, 2004-2020

24.09—15.11.2020
David Adamo, Fia Backström, Massimo Bartolini, Francis Baudevin, Giovanna Belossi, Monica Bonvicini, Gregory Bourrilly, Ludovic Bourrily, Olaf Breuning, AA Bronson, Yaima Carrazana, Isabelle Cornaro, Stéphane Dafflon, Philippe Decrauzat, Jason Dodge, Sylvie Fleury, Christian Floquet, Francesca Gabbiani, Piero Golia, Amy Granat, Wade Guyton, Fabrice Gygi, Alix Lambert, Christian Marclay, Simon Moretti, Olivier Mosset, Amy O'Neill, Virginia Overton, Mai-Thu Perret, Gerwald Rockenschaub, Haim Steinbach, Blair Thurman, John Tremblay, Pierre Vadi, Xavier Veilhan, Parker Williams, Jordan Wolfson

'None of the Above vond voor het eerst plaats in het Swiss Institute in New York in 2004. Ik had aan een vijftigtal kunstenaars gevraagd om een werk tentoon te stellen met als voorwaarde dat dit niet groter mocht zijn dan een postzegel of zelfs immaterieel mocht zijn. Hoewel de ruimte in dit project wel degelijk bestaat, moet de bezoeker de werken zelf ontdekken en blijven sommige zelfs onzichtbaar. Ik had altijd al interesse in dit soort radicale tentoonstellingservaringen. In 2008 gaf ik aan de Franse binnenhuisarchitect Jacques Garcia carte blanche voor mijn tentoonstelling in het Centre Culturel Suisse in Parijs. Het jaar daarna nam ik een volledige tentoonstelling van Olivier Mosset over in de Andrea Caratsch-galerij in Zürich. Om preciezer te zijn toonde ik een show van Olivier Mosset die net plaatsgevonden had, als mijn eigen tentoonstelling op dezelfde locatie.'

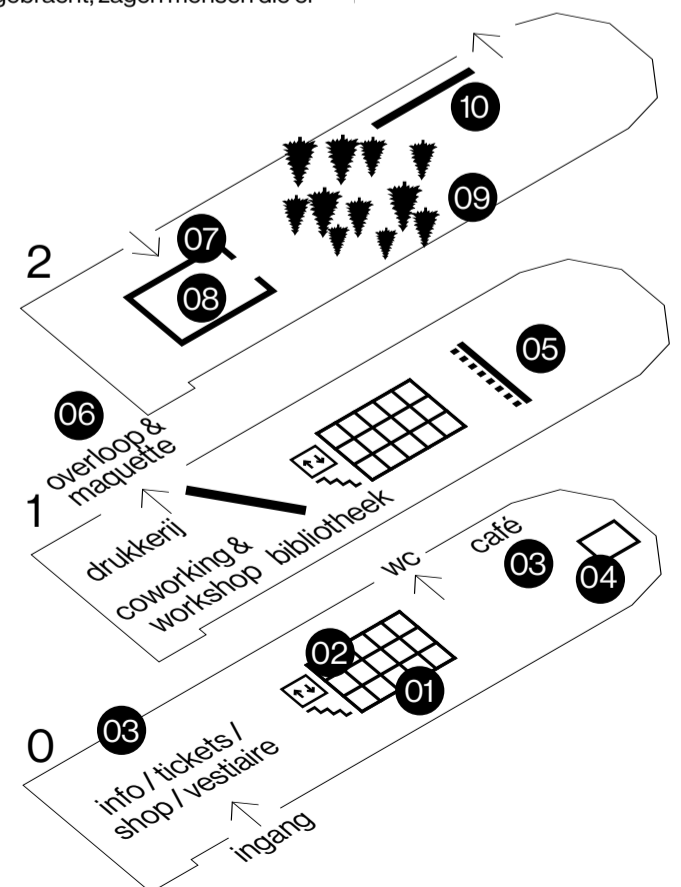
09. John M Armleder
Yoga, 2020. Kunstkerstbomen. *Installatie. Variabele afmetingen. Courtesy van de kunstenaar*

'In 2006 had een kunstenaarsgroep met de naam Y8 - ze hadden, geloof ik, bij Joseph Kosuth gestudeerd - een yogastudio in Hamburg. Ze vroegen aan kunstenaars om er ensceneringen te houden. Toen ik er ging kijken was het januari en zag je overal in de stad kerstbomen die mensen na Kerstmis hadden weggegooid. Ik besloot om ze te verzamelen en aan het plafond van de zaal te hangen. Wat me altijd heeft geboeid aan de kersticonografie, is dat die niets te maken heeft met wat Kerstmis zou moeten herdenken: ik denk toch niet dat er in de stal waar Christus geboren werd, een kerstboom stond. Die bomen vinden elders hun oorsprong: bij Sinterklaas, heidense verhalen... Zodra ik ze aan het plafond had aangebracht, zagen mensen die er

yogalessen volgden, voortdurend naalden op de grond vallen. Het waren nieuwe gegevens die ze in hun concentratie moesten verwerken.'

10. Mai-Thu Perret
The Garden of Nothingness, 2018. Hout, verf. Lengte: 1400 cm. *Courtesy van de kunstenaar*

'In een boek over Japanse tuinen had ik de foto's gezien van het Tōfuku-ji-complex, een boeddhistische Zen rinzai-tempel. Een oud gebouw, dat wel, maar in de jaren 60 was het door een modernistische architect helemaal aangepakt. Op een van de afbeeldingen van een ruimte buiten de tempel, de *Tuin van het niets*, is een hoge bamboe palissade te zien [...]. De schuine lijnen op de oppervlakte stellen bliksemschichten voor. Ze symboliseren de verlichting die tijdens de *satori* op de mediterenden inslaat. Ik stelde dus voor om een palissade neer te zetten [...], een soort minimalistisch beeldhouwwerk. Ik kopieerde de tekening tot in de kleinste details en bedacht een manier om lokaal te produceren. Mijn inspiratiebron was hier de Zwitserse manier om met hout te bouwen. Omdat ik voor zwart koos, kon ik het origineel vertalen, maar dan in een sterk vereenvoudigde vorm. [...] Ik zie het object ook als een mogelijke achtergrond, waardoor de bezoekers als het ware op het podium zelf komen te staan. Ik vond het wel een leuk idee, zo'n bijna lege zaal met alleen maar een muur waar je rond zou kunnen lopen, achter zou kunnen kijken, een beetje zoals een toneeldecor.'

SHOWROOM 3

11. John M Armleder
Workshop, 2019. *Tentoonstellingsruimte. Behangpapier op houten scheidingswand. 340 x 2184 x 924 cm. Behangpapier: gezamenlijk werk Scabal en Neutral Zurich. Courtesy van de kunstenaar*

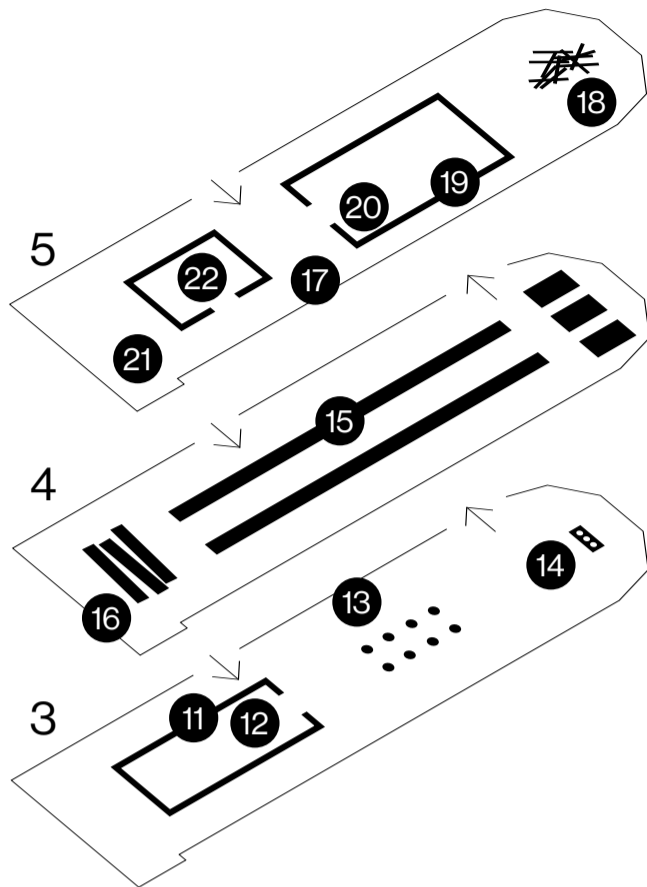
'Voor dit behangpapier heb ik enkele tekeningen overgenomen van Ernst Haeckel, een naturalist uit de 19de eeuw. Zijn platen van micro-organismen, zowel waterdieren als landdieren, zijn prachtig opgemaakt en wijken af van de wetenschappelijke werkelijkheid. Ik denk dat het eerder om composities ging. Wat ik hier ook erg interessant aan vind, is dat zijn werken populairserend waren opgevat en het idee uitdroegen dat esthetische complexiteit het bewijs was van een gunstige evolutie. Met andere woorden, volgens hem werd een wezen mooier naarmate het perfecter werd. De vormen die ik heb gekozen, zijn cirkelvormig en volledig abstract. Je kan ze makkelijk verwarren met decoratieve motieven voor binnenhuisinrichting.'

ALL OF THE ABOVE, 2011-2020

24.09—27.12.2020

Richard Aldrich, Carl André, Lisa Beck, Wallace Berman, Gregory Bourrilly, Chris Burden, Valentin Carron, Elaine Lustig Cohen, Bruce Conner, Isabelle Cornaro, Stéphane Dafflon, Philippe Decrauzat, David Diao, Emilie Ding, Sylvie Fleury, Christian Floquet, Poul Gernes, John Giorno, Dan Graham, Wade Guyton, Fabrice Gygi, Peter Halley, Gregor Hildebrandt, Ann Veronica Janssens, Scott King, Stéphane Kropf, Alix Lambert, Olivier Mosset, Virginia Overton, Laurent Pache, Mai-Thu Perret, Dieter Roth, Peter Schuyff, John Tremblay, Blair Thurman, Xavier Veilhan

'All of the Above werd voor het eerst tentoongesteld in 2011 in het Palais de Tokyo in Parijs. Bezoekers krijgen de tentoonstelling nu te zien in een aangepaste versie. Dit project groeide uit mijn herinneringen aan twee tentoonstellingen. Ten eerste toen ik als kind het museum van Caïro bezocht en ik plotseling tot mijn verbijstering besepte dat ik het gevoel had dat de sarcofagen mij en mijn familie bekeken in plaats van omgekeerd. Vervolgens, tijdens bezoeken aan de tempels in Azië, zoals diegene die werden nagebouwd in het Musée Guimet in Parijs, waar idolen je aankijken als je het gebouw binnengaat. In beide gevallen zijn het kunstwerken die jou aankijken. Daarom vond ik het een goed idee om dat hier vandaag voor te stellen.'

13. John M Armleder
Universal Disco Balls II, 2020. *Discobollen, verlichting. Diameter (van elk stuk): 100 cm. Courtesy van de kunstenaar*

Een discobol is een solide object dat licht projecteert. Met *Universal Disco Balls II* krijgen we een opstelling die veel weg heeft van een bioscoop, alsof Maurice Lemaître of Tony Conrad een decoratieve functie zouden krijgen. Het licht wordt geprojecteerd op alle muren en creëert een ruimte die erg fysiek aandoet. Het kinetische rond-zijn van de discobol heeft als gevolg dat hij op twee plaatsen tegelijk is: de bol hangt waar hij hangt en is tegelijkertijd overal in de ruimte. Dit is een fenomeen dat alle kunstenaars van de Op-art en enkele van de Zero-groep onderzocht hebben. Ik herinner me een avond die Otto Piene midden in de jaren '60 organiseerde en die een enorme indruk op me maakte. Het was een soort happening waarbij we op de grond moesten gaan liggen, op kussens, en beschenen werden door een licht. Het heette *De zon komt dichterbij* (*Die Sonne kommt näher*).

14. John M Armleder
Juste, Debout, Juste debout, 2019. *Brons, drie bollen met verschillende patina's, diameter (van elk stuk): 50 cm. Sokkel: gemetalliseerd aluminium acrylverf op hout: 80 x 350 x 175 cm. Productie: Scabal. Courtesy van de kunstenaar en Scabal, Brussel*

In deze drie sculpturen komen dezelfde motieven van Ernst Haeckel terug die ik voor het behangpapier *Workshop* gebruikt heb, maar dit keer driedimensionaal. Net zoals discobollen zijn het bollen met een gefragmenteerd oppervlak. Ik heb het brons van elke bol een andere afwerking meegegeven. Ze zijn op een sokkel geplaatst die in dezelfde kleur (gemetalliseerd grijs) geschilderd is als *Once Again*, de grote monochrome scheidingswand aan het begin van het parcours.'

SHOWROOM 4

15. John M Armleder
Quicksand 3, 2013-2019. *Rekken, diverse objecten en materialen, neonlichten, schermen, geluid. 2 x (210 x 5262 x 100 cm). Courtesy van de kunstenaar*

'Quicksand 3 is samengesteld uit opbergrekken die we uit de voormalige Citroëngarage hebben gehaald. Voor deze derde versie van het werk – de eerste ontstond in 2013 in Londen, de tweede in 2019 in het MAMCO in Genève – had ik het idee om een aantal dingen op de schappen te plaatsen, met als bijzondere eigenschap dat ze zich in een tussenruimte bevinden. De materialen die ik gebruik maken deel uit van mijn lexicon, zoals plexiglas, planten, feestverlichting... en worden in verband gebracht met zaken uit mijn archieven en andere dingen die we ter plekke hebben verzameld. Naargelang de compositie worden de rekken al dan niet gevuld, zodat de opbergkamer een verlaten indruk nalaat. Ook hier wordt de manier waarop alles geïnstalleerd is, een tentoonstellingsobject, terwijl de materialen er het onderwerp van worden. In dit werk wordt enerzijds toenadering gezocht tot de schilderkunst en anderzijds tot de veranderende statuten van objecten. Dat geeft de functie van deze installatie een bijzondere betekenis mee.'

16. John M Armleder
Siphonales (Decima Ora, M.C.), 2005. *Installatie. Elke rol: 420 x 49 x 49 cm. Courtesy van de kunstenaar en van Galerie Massimo De Carlo, Milaan / Londen / Hongkong*

'Op een veiling met als concept dat enkele kunstenaars uitgenodigd waren om een van hun objecten voor te stellen dat geen kunstwerk was, had ik het stuk van Maurizio Cattelan kunnen bemachtigen. Het ging om een groot rood tapijt waarop zijn beroemde beeldhouwwerk van 1999 had gestaan, *La Nona Ora* ('Het negende uur') waarmee Cattelan paus Johannes Paulus II voorstelde die door een meteoriet wordt verpletterd. Ik heb beslist om er op mijn beurt een werk van te maken. Het tapijt van *La Nona Ora* wordt opgerold en op een lage sokkel geplaatst zodat het een *furniture sculpture* zal worden: een object in

afwachting, een object onderweg, een mogelijke huldiging. Ik heb het *Siphonales (Decima Ora, M.C.)* genoemd.'

SHOWROOM 5

17. Karen Kilimnik
The World at War, 2018 *Video-installatie, kleur, geluid. 43 min 58 s. Courtesy Galerie Sprüth Magers, Berlijn*

'*The World at War* ('De wereld in oorlog') is een verzameling van filmfragmenten in zwart-wit en kleur die zich voornamelijk afspelen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze werden geselecteerd op basis van de muziek en de vriendschappelijke scènes tussen de troepen en de officieren die ze weergeven. Zo zie je mensen zingen, tijdens de gevechten maar ook weg van het slagveld.'

18. John M Armleder
Very Big Player, 2020. *100 tl-buizen. Variabele afmetingen. Courtesy van de kunstenaar*

'*Very Big Player* bestaat uit neonlichten die we een beetje overal in de voormalige Citroëngarage hebben gevonden. Ze herinneren aan de neonlichten die Dan Flavin in de jaren 60 gebruikte, een type lichten dat niet meer bestaat en die we simpelweg op de grond hebben gestapeld. Het lijkt wel een werk van Flavin dat is ingestort. De strenge uitstraling van het materiaal wordt tenietgedaan door de willekeurige plaatsing. Alsof je voor een vervallen opslagplaats staat, of voor een hoop neonlichten die ergens op wachten. Ze blijven trouwens op mysterieuze wijze branden, misschien zelfs totdat de stroom zou uitvallen. De verschillende soorten wit van de lichten doen ook denken aan de sintels van een houtvuur. Ze verenigen het huiselijke aspect van een open haard met de industriële en bureaucratische dimensie van de elementen waaruit het is opgebouwd.'

19. John M Armleder
Untitled, 2004. *Lichtgevende stenen. Variabele afmetingen. Courtesy Galerie Massimo De Carlo, Milaan / Londen / Hongkong*

'Voor dit werk, dat oorspronkelijk gemaakt was voor Art Basel in 2004, hebben we ongeveer 80 lampen gebruikt in de vorm van lichtgevende stenen. Ze hebben verschillende groottes en worden op de muren geplaatst, een beetje zoals een sterrenstelsel, en nemen zo de hele ruimte in van een enorme donkere zaal. Vandaag vind je deze stenen in winkels met goedkope decoratie. Ze werden bedacht door een Franse ontwerper, André Cazenave. Ze waren oorspronkelijk bedoeld om op de grond te leggen en keien na te bootsen. Door hen veelvuldig en woekerend op de muren aan te brengen, wilde ik een lichtgevende compositie creëren die aan een grot doet denken. De lichtgevende puntjes lijken wel champignons...'

20. John M Armleder
Ariana, 2012. *Installatie. Gemengde techniek. 116 x 723 cm. Courtesy van de kunstenaar en Galerie Andrea Caratsch, St. Moritz*
'*Ariana* is een schilderij van

groot formaat dat bedekt is met een weerspiegelend laagje. Door verschillende delen aan elkaar te koppelen ontstaat er een groot schilderij zonder afbeelding, of beter gezegd waarvan de afbeelding het resultaat is van de reactie op de context en de interactie met de persoon die het werk bekijkt. Het stuk balanceert tussen alledaags object en absolute schilderkunst, tussen een weerspiegeling van de plaats waar het zich bevindt en het optisch systeem waarmee de bezoeker zich bewust wordt van zijn positie. Het is als een panoramisch scherm dat een beeld produceert, geboren uit licht en beweging, het weerspiegelt en projecteert het opnieuw in de ruimte. Net zoals een spiegel bestaat dit werk eigenlijk pas wanneer je het bekijkt, wanneer je ermee in interactie treedt...'

21. John M Armleder
Astro Again, 2013-2014 *Lampen, lasers, verschillende automatische verlichtingen. Variabele afmetingen. Courtesy van de kunstenaar*

'Net zoals de discobollen of de bloemen in de banden hebben de lasers die voor dit werk gebruikt worden geen grote waarde op zich, maar toch brengen ze een uiterst decoratief effect teweeg. Door ze veelvuldig aan te brengen, wordt de verlichting sterker maar worden hun verschillen tegelijkertijd weggewerkt. Door ze willekeurig op de grond te leggen vormen ze composities, bewegende schilderijen op de muren van de ruimte. Met hun lichtbundels doen ze ook hier een soort filmkunst ontstaan. Filmkunst die met het licht speelt, met de ambigue stoffelijkheid van wat er bestaat tussen de lichtbron en het projectiescherm. De lasers liggen daar gewoon, aan het einde van het parcours, en ik vind het fijn dat ze het beeld oproepen van de overblijfselen van een feest dat is afgelopen, of van een ander dat nog moet beginnen.'

22. Films #1: Isabelle Cornaro
Films. Verschillende duur, 16 mm digitaal omgezet, kleur, stom, 16/9. Courtesy Galerij Francesca Pia, Foksal Gallery Foundation, Hannah Hoffman, Balice Hertling. Tot 15.10.2020.

'Voor haar stomme kortfilms koos Cornaro voor een analoge 16 mm-film. Ze laat je stilstaan bij de esthetische, sociale en politieke waarde van voorwerpen en hun status als koopwaar, fetisch of kunstwerk. Ze geeft de problematiek van het decoratieve en het ready-made een nieuwe invulling en legt daarmee het potentieel bloot dat deze voorwerpen hebben om tot symbolische en ideologische vertellingen te komen. Deze cinematografische experimenten bevinden zich op het kruispunt van de abstracte film van de historische avant-gardes en de landschapsschilderkunst en roepen op tot een aantal handelingen en acties, waardoor de verstilde aard van de compositie overstegen wordt en de procedurele dimensie zich openbaart.'

Wordt vervolgd:
Films #2: Marcel Broodthaers - fictie. Vanaf 29.10.2020.

PERFORMANCE EN MUZIEK

Een niet-geprogrammeerde ruimte, een ruwe en polyvalente leegte vervolledigt dit systeem. Ze bevindt zich eveneens op de eerste verdieping en is opgevat als een plaats om te experimenteren, voor muzikale programma's en voorstellingen. De ruimte staat open voor partnerschappen, festivals en externe suggesties, en dat gedurende de zeven maanden waarin het project *It Never Ends* loopt.

THEMA-WEEKENDS

ROOM SHOWS

De *Room shows* zijn weekends in het teken van multidisciplinaire thema's, die zijn opgebouwd rond impliciete krachtlijnen die nauw verweven zijn met *It Never Ends*. Ze geven een gevarieerde, onverwachte en tijdelijke invulling aan de verschillende ruimtes van de Showroom.

SILENT ROOM 15.10—18.10.2020

Stille muziek, voorstellingen van niets en film zonder beeld. Dat alles en nog veel meer staat u te wachten tijdens Silent Room, het eerste themaweekend in het kader van *It Never Ends*, met als centrale thema leegte en verdwijning in een wereld vol van beeld en geluid.

John M Armleder, Manon de Boer, John Cage, David Helbich, Stephen O'Malley, Nam June Paik, Jérôme Porsperger & Steph Wunderbar, Kris Verdonck

Mostly Silent Music

Maniac Maison

Zeta Lys

Mika Oki

Felix Kindermann

Calixto Neto

Samah Hijawi

De wereld zondersteboven / Jérôme Michez

GELEIDE BEZOEKEN

DISCO

Elke donderdag / 45 min
19:00 NL / 19:30 EN / 0-99 jaar / max 10 p

De bekendste werken van de kunstenaar worden op de voorgrond geplaatst. Het publiek kan de tentoonstelling bezoeken en de avond afsluiten in het café van KANAL. De inrichting daarvan is van de hand van ontwerper Stéphane Barbier Bouvet, die een knipoog maakte naar de bars in Genève waar John M Armleder graag komt. Elke donderdagavond klinkt op de achtergrond elektro, jazz of experimentele muziek. De bezoekers nippen aan een cocktail en knabbelen aan tapas die het team van KANAL met zorg heeft geselecteerd.

VISIT'ALL

Elke zondag / 90 min / 14:00 NL / 15:00 EN / 0-99 jaar / max 10 p

Een volledig bezoek van de 5 verdiepingen die de tentoonstelling *It Never Ends* beslaat en die de sleutels aanreikt om de belangrijkste werken van John M Armleder & Guests te interpreteren. Met een toegangsticket voor de tentoonstelling kunt u gratis deelnemen aan de rondleidingen die regelmatig georganiseerd worden.

DE WERELD ZONDER- STEBOVEN

Vertelwandering – Jérôme Michez
11.10 NL / 15.11 NL / 3-5 jaar (begeleid door ouders)
Reservatie nodig: workshops@kanal.brussels
Meer info: kanal.brussels

De vertelwandering door de tentoonstelling *It Never Ends* neemt je mee naar de verbeelding van auteur Jérôme Michez en de fantasiewereld van John M Armleder. In wat ooit de showroom van een garage was vertelt een van onze mensen (of soms de auteur zelf) het verhaal. Tijdens de gezinswandeling wordt het ene na het andere werk onthuld.

Nick Steur

LA BIBLIOTHÈQUE A BORDS PERDUS

De bibliotheek op de eerste etage van de Showroom is een project geleid door het architectuurcentrum CIVA, een partner van KANAL - Centre Pompidou. Genaamd *La bibliothèque à bords perdus* biedt ze een selectie van enkele honderden boeken over architectuur, de stad en het landschap. De toegang is vrij en het systeem van aankoop, selectie en rangschikking is collaboratief en participatief. Deze ervaring past in het perspectief van de bibliotheek die zal worden ondergebracht in het toekomstige museum. Door middel van verscheidene met elkaar verweven protocollen (selectie, rangschikking en presentatie van boeken - ontlening, uitwisseling en schenking door het publiek - uitnodiging voor debatten, lezingen en projecties) zal een veelheid aan ideeën met elkaar geconfronteerd worden, en zullen verschillende manieren om de wereld te zien, te begrijpen, te doorgronden of nog te organiseren, op één plaats worden verzameld.

COWORKING-RUIMTE

In dezelfde ruimte als de bibliotheek wordt een coworkingruimte gecreëerd. Deze atypische werkomgeving biedt de mogelijkheid om efficiënt te werken in een gemoedelijke, aangename en inspirerende ruimte. Je kan kiezen uit verschillende types werkplaatsen: ofwel rechtstaand met een spectaculair uitzicht op het kanaal en de Saintelettesquare, ofwel zittend in een cosy zetel, ofwel aan een van de tafels van de bibliotheek. De coworkingruimte is een plaats voor opleiding, reflectie en creatie en verwelkomt en organiseert wekelijks evenementen rond uiteenlopende thema's.

WRWTFWW
(We Release What The Fuck We Want')

Nova materia

IT NEVER ENDS PARCOURS

KANAL-Centre Pompidou nodigt John M Armleder (geboren in 1948, woont en werkt in Genève) uit om gedurende zeven maanden de spectaculaire Showroom van de voormalige Citroën-garage te bezetten. In dialoog met een reeks nieuwe monumentale installaties die hij speciaal voor deze locatie ontwierp, organiseert hij er een geheel van tentoonstellingen, performances en ontmoetingen. *It Never Ends* bestaat uit twee grote delen en biedt de bezoekers de mogelijkheid zich onder te dompelen in zijn universum en dat van zijn favoriete kunstenaars. Het eerste deel van het project is een collectief 'zelfportret' van een opmerkelijk persoon die niet in één vakje onder te brengen is en voor wie kunst altijd bedacht is vanuit de begrippen 'samenwerking', 'vriendschap' en 'gastvrijheid'.

Met de medewerking van John M Armleder creëert KANAL-Centre Pompidou op de eerste twee verdiepingen van de Showroom een publieke ruimte die 7 dagen per week open is (van 8 tot 20 uur, met elke donderdag een nocturne tot 22 uur). Er komt onder andere een gratis openbare bibliotheek, een bar-restaurant, een coworkingruimte, workshopruimtes voor de wijk, scholen, verenigingen... en ruimtes voor muziek en optredens.

It Never Ends is een collectieve tentoonstelling die blijft evolueren. Voor elke sequentie heeft John M Armleder immers enkele hedendaagse kunstenaars uitgenodigd die in dialoog treden met zijn werk en een geheel van zowel monumentale als discrete installaties voorstellen die op de context reageren of er zich aan opdringen, om fysiek mee te experimenteren of in stilte te beluisteren.

UITGENODIGDE KUNSTENAARS
Studio Barbier Bouvet, Karen Kilimnik, Charlemagne Palestine, Mai-Thu Perret

John M Armleder

RONDON DE EXPO

Het KANAL-team betreft het publiek bij de tentoonstelling en dompelt hen onder in de bijzondere wereld van John M. Armleder via tweemaandelijks workshops, georganiseerd door ontwerpers en kunstenaars uit Brussel. Deze workshops bieden een unieke ervaring om een verdere invulling te geven aan de perceptie en de opvattingen, en om de verschillende benaderingen, zowel artistiek, technisch als conceptueel, naast elkaar te plaatsen.

Drukkerij
 Les Conseillers -
 Daniel Wagener & Axel Claes
Do 18:00-22:00 /
Vrij-Zo 11:00-19:00

Tijdens de tentoonstelling ontdekt u de ideeën voor participatieve acties van kunstenaars annex ambachtslui Daniel Wagener & Axel Claes.

EXPO ALL OF THE ABOVE, 2011-2020

24.09—27.12.2020

In dit theateraal opgestelde project kijken niet wij naar de werken, maar kijken de werken naar ons.

Richard Aldrich, Carl André, Lisa Beck, Wallace Berman, Gregory Bourrilly, Chris Burden, Valentin Carron, Elaine Lustig Cohen, Bruce Conner, Isabelle Cornaro, Stéphane Dafflon, Philippe Decrauzat, David Diao, Emilie Ding, Sylvie Fleury, Christian Floquet, Poul Gernes, John Giorno, Dan Graham, Wade Guyton, Fabrice Gygi, Peter Halley, Gregor Hildebrandt, Ann Veronica Janssens, Scott King, Stéphane Kropf, Alix Lambert, Olivier Mosset, Virginia Overton, Laurent Pache, Mai-Thu Perret, Dieter Roth, Peter Schuyff, John Tremblay, Blair Thurman, Xavier Veilhan

All of the Above

EXPO NONE OF THE ABOVE, 2004-2020

24.09—15.11.2020

John M Armleder nodigde een vijftigtal kunstenaars met de meest uiteenlopende achtergronden uit om aan deze tentoonstelling deel te nemen. De artiesten werd gevraagd om elk een werk tentoon te stellen dat niet groter was dan een postzegel of zelfs immaterieel was, met als resultaat een tentoonstelling waarbij de bezoekers de werken moeten ontdekken als bij een ware schattenjacht.

David Adamo, Fia Backström, Massimo Bartolini, Francis Baudevin, Giovanna Belossi, Monica Bonvicini, Gregory Bourrilly, Ludovic Bourrily, Olaf Breuning, AA Bronson, Yaima Carrazana, Isabelle Cornaro, Stéphane Dafflon, Philippe Decrauzat, Jason Dodge, Sylvie Fleury, Christian Floquet, Francesca Gabbiani, Piero Golia, Amy Granat, Wade Guyton, Fabrice Gygi, Alix Lambert, Christian Marclay, Simon Moretti, Olivier Mosset, Amy O'Neill, Virginia Overton, Mai-Thu Perret, Gerwald Rockenschaub, Haim Steinbach, Blair Thurman, John Tremblay, Pierre Vadi, Xavier Veilhan, Parker Williams, Jordan Wolfson

Marcel Broodthaers

© The Estate of Marcel Broodthaers

FILM PROJECTIES

Op de vijfde verdieping van de Showroom stelt John M Armleder iedere maand een keuze voor van kunstenaarsfilms die geïnspireerd zijn op de collecties van het Centre Pompidou.

ISABELLE CORNARO
 24.09—25.10.2020

MARCEL BROODTHAERS - FICTIE
 29.10—29.11.2020

Isabelle Cornaro

© Isabelle Cornaro